

Szkoła Podstawowa im. C. K. Norwida w Dąbrówce

**PROCEDURY POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELI
W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH W SZKOLE**

SPIS TREŚCI

KRYZYSY WYCHOWAWCZE	4
1. Procedura postępowania w przypadku kryzysu wychowawczego	4
2. Niepowodzenia szkolne ucznia	4
3. Wagary	4
4. Procedura powiadamiania o zakłóceniu toku lekcji	5
5. Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania ucznia	5
6. Procedura postępowania wobec aktów wandalizmu na terenie szkoły	6
7. Procedura postępowania w sytuacji palenia papierosów spożycia alkoholu lub narkotyków/ dopalaczy przez ucznia na terenie szkoły, posiadanie przez ucznia substancji przypominającej narkotyk lub innej substancji niewiadomego pochodzenia.	6
8. Procedura postępowania wobec ucznia używającego wulgaryzmów wobec rówieśników, agresja słowna	7
9. Procedura reagowania na zjawiska cyberprzemocy.	7
10. Procedura postępowania w sytuacji bójki między uczniami na terenie szkoły	9
11. Procedura postępowania w sytuacji kradzieży na terenie szkoły	9
12. Procedura postępowania w sytuacji zastraszania, wymuszania, wywierania presji na terenie szkoły oraz innych rodzajów przemocy psychicznej.....	9
13. Procedura postępowania w sytuacji ataku ucznia w stosunku do nauczycieli (agresja słowna, wulgaryzmy, przemoc fizyczna).....	9
14. Procedura postępowania w sytuacji podejrzenia przemocy fizycznej wobec dziecka w środowisku domowym.	10
15. Procedura postępowania dyrektora szkoły w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu na terenie szkoły.	10
16. Procedura postępowania w przypadku ujawnienia przestępstwa ściganego na wniosek pokrzywdzonego na terenie szkoły.....	10
17. Procedura postępowania w przypadku żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej)	11
18. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku konieczności zawiadomiania o śmierci ucznia	11
19. Procedura postępowania w przypadku epizodu psychotycznego ucznia	12
20. Procedura postępowania po zaistnieniu wypadku uczniowskiego	12
21. Procedura udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej	13
INNE KRYZYSY W SZKOLE - WYBRANE ZDARZENIA	14
1. Procedura postępowania w przypadku ewakuacji szkoły.....	14
2. Procedura postępowania w przypadku pożaru w budynku szkoły	14
3. Procedura postępowania w przypadku zagrożenia chorobą zakaźną	15
4. Procedura postępowania w przypadku wtargnięcia napastników do obiektu.....	15
5. Procedura postępowania w przypadku wtargnięcia do szkoły uzbrojonego napastnika – aktywnego strzelca.....	15
6. Procedura postępowania w przypadku użycia broni palnej na terenie szkoły	16
7. Procedura postępowania w przypadku zagrożenia bombowego.....	17
8. Procedura postępowania w przypadku zabójstwa/samobójstwa	19
9. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych.....	19
10. Postępowanie w przypadku powrotu ucznia do szkoły po powziętej próbie samobójczej lub dłuższym pobycie w szpitalu (zaburzenia psychiczne).	20

11. Procedura postępowania w przypadku powzięcia informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych)	20
12. Procedura kontaktowania się z mediami w sytuacjach kryzysowych	20
13. Procedura postępowania po zakończeniu trwania kryzysu	21

KRYZYSY WYCHOWAWCZE

1. Procedura postępowania w przypadku kryzysu wychowawczego

1. Dyrektor powołuje szkolny zespół reagowania kryzysowego, który ocenia emocjonalne, poznawcze, behawioralne aspekty reakcji kryzysowych, ustala zasady kontaktowania się z osobami czy grupami zaangażowanymi w kryzys, w tym: strategię kontaktowania się z mediami
2. Dyrektor wybiera osobę do kontaktowania się z mediami.
3. Zespół identyfikuje główne problemy.
4. Dyrektor organizuje posiedzenie szkolnego zespołu reagowania kryzysowego i dba o rzetelne jego protokołowanie.
5. Zespół wyraźnie i jasno definiuje problem np. : mówi o agresji, przemoc, znęcaniu się, dręczeniu, wyzywaniu, kłamstwach (a nie ogólnie o „złym zachowaniu”, „haniebnym postępku”, „nieodpowiednim zachowaniu”) oraz wskazuje konkretne zasady, reguły i prawa, które zostały naruszone bądź złamane.
6. Zespół wskazuje konsekwencje, jakie kryzys przynosi wszystkim grupom społeczności szkolnej (nie tylko uczniom).
7. Zespół zachęca osoby, które wyrządziły szkody (jeżeli są obecne), do myślenia o zadośćuczynieniu.
8. Zespół ustala z radą pedagogiczną sposoby pracy nad metodami zapobiegania w przyszłości takim sytuacjom, w których problemy wychowawcze, sytuacje trudne, osiągną rozmiary kryzysu.
9. Dyrektor/wicedyrektor jest zawsze gotowy na otwartą rozmowę z nauczycielami o problemach zgłaszanych przez uczniów.

2. Niepowodzenia szkolne ucznia

1. Nauczyciel przedmiotowy po zaobserwowaniu narastającego zjawiska niepowodzeń edukacyjnych powiadamia wychowawcę.
2. Wychowawca przeprowadza z uczniem rozmowę diagnozującą przyczyny niepowodzeń.
3. Wychowawca o sytuacji powiadamia rodzica.
4. Wychowawca klasy we współpracy z pedagogiem/ psychologiem szkolnym i nauczycielem przedmiotowym przygotowują propozycje pomocy uczniowi.
5. Konsultują je z uczniem i jego rodzicami w trakcie indywidualnych spotkań. Za zgodą rodziców uczeń może korzystać z pomocy psychologiczno - pedagogicznej w formie odpowiednich zajęć specjalistycznych i/lub zajęć dydaktyczno – wyrównawczych.

3. Wagary

1. Wychowawca klasy zobowiązany jest zapoznać rodziców (na zebraniach klasowych) i uczniów (na godzinach wychowawczych) z procedurami postępowania w sytuacjach nieusprawiedliwionej absencji ucznia.
2. Wychowawca i nauczyciele mają obowiązek do stałej i systematycznej kontroli i analizy frekwencji uczniów oraz do obowiązkowego sprawdzania obecności na każdych zajęciach lekcyjnych. W przypadku jednostkowej nieobecności ucznia na lekcji w danym dniu niezwłocznie poinformować rodzica/prawnego opiekuna poprzez dziennik elektroniczny oraz zgłoszenie faktu wychowawcy.
3. Rodzic / opiekun dziecka ma obowiązek usprawiedliwić nieobecność dziecka w terminie 7 dni od dnia powrotu ucznia do szkoły.
4. Po stwierdzeniu nieusprawiedliwionej nieobecności ucznia w szkole lub niesystematycznego uczęszczania na lekcje wychowawca klasy zobowiązany jest do skontaktowania się z rodzicami /prawnymi opiekunami/ ucznia w celu wyjaśnienia przyczyn nieobecności.
  - a) poprzez rozmowę telefoniczną,
  - b) informację wysłaną przez dziennik elektroniczny Librus

- c) w przypadku braku kontaktu przez wysłanie zawiadomienia listem poleconym z potwierdzeniem odbioru (załącznik nr 1).
- Powyższy fakt wychowawca odnotowuje w dzienniku pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
5. W razie braku informacji zwrotnej ze strony rodziców /prawnych opiekunów ucznia wychowawca klasy zgłasza ten fakt pedagogowi lub psychologowi szkolnemu. Fakt ten pedagog lub psycholog szkolny odnotowuje w dzienniku pedagoga/psychologa szkolnego oraz powiadamia dyrektora szkoły i wychowawcę klasy o podjętych działaniach.
  6. W razie stwierdzenia wagarów pedagog/psycholog szkolny dokonuje diagnozy problemu wraz z rodzicami i wychowawcą klasy oraz podejmuje działania:
    - a) rozmowa wyjaśniająca z uczniem wagarującym
    - b) podpisanie kontraktu (załącznik nr 2)
  7. W przypadku dalszego braku realizacji obowiązku szkolnego i po stwierdzeniu 50% nieusprawiedliwionej nieobecności ucznia na zajęciach edukacyjnych, dyrektor szkoły wszczyna postępowanie w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
  8. Jeżeli po wyczerpaniu wszystkich możliwych środków zaradczych uczeń nadal nie będzie realizował obowiązku szkolnego bądź realizował go niesystematycznie, dyrektor szkoły występuje do Sądu Rejonowego w Wołominie Wydziału III Rodzinny i Nieletnich z wnioskiem o wydanie odpowiednich zarządzeń opiekuńczych.

4. Procedura powiadamiania o zakłóceniu toku lekcji

Poprzez zakłócenie toku lekcji należy rozumieć wszelkie działania uczniów uniemożliwiające normalną realizację zajęć dydaktycznych i wychowawczych (wulgarnie zachowanie w stosunku do rówieśników, nauczyciela, głośne rozmowy, spacery po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela).

1. Jeżeli zachowanie pojedynczego ucznia lub kilku uczniów nie pozwala nauczycielowi na normalną realizację lekcji, wysyła on przewodniczącego samorządu klasowego z informacją do wychowawcy, lub gdy wychowawca jest nieobecny, do pedagoga szkolnego/psychologa szkolnego.
2. Nauczyciel uczący może również skorzystać w tej sytuacji pracownika niepedagogicznego. Pracownik ten zobowiązany jest do udzielenia nauczycielowi pomocy.
3. Wychowawca lub gdy nie ma takiej możliwości pedagog szkolny/ psycholog zobowiązany jest do udania się do sali wskazanej przez nauczyciela i ustalenia przeszkadzających uczniów, a w razie konieczności do zabrania ich z sali lekcyjnej do odrębnego pomieszczenia np. do gabinetu pedagoga lub w uzasadnionych przypadkach do gabinetu dyrektora/wicedyrektora.
4. Wychowawca lub pedagog szkolny/psycholog przeprowadza z uczniami rozmowę i ustala konsekwencje zachowania w zależności od popełnionego wykroczenia
5. Jeżeli uczeń w sposób poważny naruszył zasady obowiązujące w szkole, wychowawca powiadamia rodziców ucznia o jego zachowaniu.
6. Jeżeli uczeń w rażący sposób złamał zasady, wychowawca po konsultacji z dyrektorem szkoły, wzywa rodziców do natychmiastowego przybycia do szkoły.
7. Jeżeli przyczyną zakłócenia toku lekcji były przypadki określone w innych procedurach postępowania, należy postępować według tych procedur.

5. Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania ucznia

1. Nauczyciel/pracownik szkoły obserwujący takie zachowanie ma obowiązek zareagowania.
2. Powiadamia wychowawcę ucznia o zdarzeniu.
3. Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem w obecności nauczyciela – świadka zdarzenia (zidentyfikowanie ofiary, agresora, świadka, ocena zdarzenia, wyciągnięcie wniosków)
4. Wychowawca sporządza notatkę (opis zdarzenia, osoby uczestniczące, sprawca, poszkodowany), przechowuje ją w teczce wychowawcy.
5. Wychowawca informuje rodziców o zaistniałej sytuacji.

6. Wychowawca zgłasza sprawę do pedagoga szkolnego/psychologa i dyrektora szkoły.
7. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem/psychologiem i dyrektorem szkoły uzgadnia sankcje w stosunku do sprawcy zdarzenia w oparciu o statut szkoły.
8. Wychowawca przekazuje rodzicom w formie pisemnej lub ustnej informacje na temat zastosowanych wobec ucznia konsekwencji.

6. Procedura postępowania wobec aktów wandalizmu na terenie szkoły

1. Osoba będąca świadkiem niszczenia mienia szkolnego zgłasza fakt do wychowawcy.
2. Wychowawca powiadamia dyrektora szkoły.
3. Wychowawca wyjaśnia okoliczności zajścia i precyzuje straty.
4. Wychowawca powiadamia rodziców.
5. Wobec ucznia stosuje się sankcje zgodne ze statutem szkoły.
6. W szczególnych przypadkach powiadamiana jest policja, decyduje dyrektor.
7. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w teczce wychowawcy.

7. Procedura postępowania w sytuacji palenia papierosów spożycia alkoholu lub narkotyków/ dopalaczy przez ucznia na terenie szkoły, posiadanie przez ucznia substancji przypominającej narkotyk lub innej substancji niewiadomego pochodzenia.

W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków podejmuje następujące kroki:

1. Powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę i dyrektora szkoły.
2. Odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego. Stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie. Uczeń nie może pozostawać bez opieki – powinna zająć się nim pielęgniarka lub osoba przeszkolona w udzielaniu pierwszej pomocy.
3. Udziela pomocy medycznej, w razie potrzeby wzywa lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości lub odurzenia.
4. Zawiadamia o fakcie rodziców lub opiekunów, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły.
5. Powiadamia Policję, jeżeli rodzice nie zgłaszają się po dziecko w wyznaczonym czasie, a jest ono agresywne, zachowaniem zakłóca porządek lub zagraża życiu lub zdrowiu innych.
6. Powiadamia sąd rodzinny o pogłębiającej się demoralizacji ucznia, jeżeli incydent się powtarza, a deklarowana współpraca rodziców nie przynosi oczekiwanych rezultatów.

W przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk podejmuje następujące kroki:

1. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły i wzywa Policję.
2. Zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu Policji, próbuje (o ile jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.
3. Zabezpieczenie polega na umieszczeniu substancji w dodatkowym opakowaniu oraz komisyjnym opieczętowaniu. W skład komisji powinien wejść nauczyciel, pedagog i dyrektor. W przypadku, gdy znana jest tożsamość ucznia, do którego należy substancja także jego wychowawca, a sam uczeń powinien być obecny przy tych czynnościach.
4. Wszelkie substancje rozlane lub rozsypane należy odgrodzić i zabezpieczyć.
5. Po przyjeździe Policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk, powinien podjąć następujące kroki:

1. Odizolowuje ucznia poprzez umieszczenie go w oddzielnym pomieszczeniu.
2. Powiadamia o swoich podejrzeniach dyrektora szkoły i wychowawcę klasy.
3. W obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor itp.) żąda okazania zawartości kieszeni i plecaka oraz ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie, co do ich związku z

poszukiwaną substancją i jej wydania. W celu wprowadzenia atmosfery współpracy, o obecność można poprosić wychowawcę lub nauczyciela, do którego uczeń ma zaufanie.

4. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, należy ją zabezpieczyć i podjąć kroki opisane w poprzednim punkcie.
5. Jeżeli uczeń odmawia współpracy należy wezwać Policję, która dokona przeszukania.
6. Wyznaczona przez dyrektora osoba próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję.
7. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.
8. Niezwłocznie powiadamia o zaistniałym zdarzeniu rodziców lub opiekunów ucznia.

W przypadku, gdy nauczyciel zauważy ucznia palącego papierosy na terenie szkoły, powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel lub pracownik szkoły nakazuje zaprzestanie palenia i konfiskuje papierosy.
2. Zawiadamia wychowawcę klasy.
3. Wychowawca zawiadamia rodziców i pedagoga/psychologa.
4. Wobec ucznia palącego na terenie szkoły stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
5. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania w teczkę wychowawcy.
6. W przypadku powtarzających się incydentów, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny w związku z zagrożeniem demoralizacją.

8. Procedura postępowania wobec ucznia używającego wulgaryzmów wobec rówieśników, agresja słowna

8. Nauczyciel przeprowadza rozmowę dyscyplinującą ucznia.
9. Odnotowuje ten fakt w dzienniku elektronicznym w formie uwagi.
10. W przypadku powtarzających się sytuacji – powiadomienie wychowawcy.
11. Wychowawca konsultuje z pedagogiem/psychologiem szkolnym powtarzający się problem.
12. Wychowawca i pedagog/psycholog uzgadniają zakres współdziałania w udzielaniu pomocy uczniowi.

9. Procedura reagowania na zjawiska cyberprzemocy.

1. Ujawnienie przypadku cyberprzemocy
Informacja o tym, że w szkole miała miejsce cyberprzemoc może pochodzić z różnych źródeł. Osobą zgłaszającą fakt prześladowania może być poszkodowany uczeń, jego rodzice, inni uczniowie — świadkowie zdarzenia, nauczyciele.
2. Ustalenie okoliczności zdarzenia
  - a) Wszystkie przypadki przemocy, a więc także przemocy z wykorzystaniem mediów elektronicznych powinny zostać właściwie zbadane, zarejestrowane i udokumentowane.
  - b) Jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel nie będący wychowawcą, powinien przekazać informację wychowawcy klasy, który informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego i dyrektora.
  - c) Pedagog/psycholog szkolny i dyrektor wspólnie z wychowawcą powinni dokonać analizy zdarzenia i zaplanować dalsze postępowanie.
  - d) Do zadań szkoły należy także ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.
  - e) Nauczyciel informatyki w procedurze interwencyjnej, o ile to możliwe, zabezpiecza dowody i ustala tożsamość sprawcy cyberprzemocy.
3. Zabezpieczenie dowodów

- a) Wszelkie dowody cyberprzemocy powinny zostać zabezpieczone i zarejestrowane. Należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres email, numer telefonu komórkowego, itp.) lub adres strony www, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil.
4. Identyfikacja sprawcy
- a) Szkoła podejmuje działania mające na celu identyfikację sprawcy cyberprzemocy.
- b) W sytuacji kiedy ustalenie sprawcy nie jest możliwe, należy skontaktować się z dostawcą usługi w celu usunięcia z Sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania zobowiązuje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.
- c) W przypadku, gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się ustalić należy bezwzględnie skontaktować się z policją
5. Działania wobec sprawcy cyberprzemocy
- a) W przypadku, gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog/psycholog szkolny powinien podjąć następujące działania:
- przeprowadzić rozmowę z uczniem, której celem jest ustalenie okoliczności zajścia, wspólnie zastanowić się nad jego przyczynami i poszukać rozwiązania sytuacji konfliktowej;
  - omówić z uczniem skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane;
  - zobowiązać sprawcę do zaprzestania swojego działania i usunięcia z Sieci szkodliwych materiałów;
  - ustalić ze sprawcą sposób zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy.
- b) Jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna, zaczynając od lidera grupy.
- c) Wychowawca powiadamia rodziców sprawcy o przebiegu zdarzenia i zapoznaje z materiałem dowodowym, a także z decyzją w sprawie dalszego postępowania i podjętych przez szkołę środków dyscyplinarnych wobec ich dziecka.
- e) Wobec sprawcy cyberprzemocy szkoła stosuje kary zawarte w statucie szkoły.
6. Działania wobec ofiary cyberprzemocy
- a) Ofiara cyberprzemocy otrzymuje w szkole pomoc psychologiczno - pedagogiczną udzielaną przez pedagoga lub psychologa szkolnego.
- b) Po zakończeniu interwencji wychowawca wraz z osobą udzielającą pomocy monitorują sytuację ucznia sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.
- c) Rodzice dziecka będącego ofiarą cyberprzemocy zostają poinformowani o problemie, podjętych działaniach szkoły, prawie do zgłoszenia sprawy na policję, i w miarę potrzeb, otrzymują wsparcie i pomoc specjalistów.
7. Ochrona świadków zgłaszających zdarzenie
- a) Pedagog/psycholog szkolny otacza świadków zdarzenia opieką psychologiczno-pedagogiczną.
- b) Niedopuszczalne jest konfrontowanie świadka ze sprawcą, jako metoda wyjaśniania sprawy.
8. Sporządzenie dokumentacji z zajścia
- a) Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia.
- b) Jeśli zostały zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je również włączyć do dokumentacji (wydruki, opis, itp.).
9. Powiadomienie sądu rodzinnego
- a) Jeśli rodzice sprawcy cyberprzemocy odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń nie zaniechał dotychczasowego postępowania dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny, szczególnie jeśli do szkoły napływają informacje o innych przejawach demoralizacji dziecka.
- b) W sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje regulaminowe wobec ucznia, spotkania z pedagogiem, itp.), a ich zastosowanie nie przynosi pożądaných rezultatów, dyrektor zawiadamia Sąd Rodzinny.

c) W przypadku szczególnie drastycznych aktów agresji z naruszeniem prawa, dyrektor szkoły zgłasza ten fakt policji i do sądu rodzinnego.

10. Procedura postępowania w sytuacji bójki między uczniami na terenie szkoły

1. Nauczyciel/pracownik szkoły obecny przy zajściu wydaje nakaz natychmiastowego zaprzestania bójki, w razie potrzeby rozdziela uczniów z pomocą innego nauczyciela lub pracownika szkoły.
2. O zdarzeniu informuje dyrektora szkoły i wychowawcę.
3. Wychowawca lub inna osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły powiadamia rodziców uczniów biorących udział w bójce.
4. W przypadku obrażeń i niepokojących objawów dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami wzywa pogotowie ratunkowe i policję.
5. Wobec uczestników zajścia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
6. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w teczce wychowawcy.

11. Procedura postępowania w sytuacji kradzieży na terenie szkoły

1. Poszkodowany uczeń zgłasza kradzież nauczycielowi, wychowawcy, pedagogowi/psychologowi, dyrektorowi lub pracownikowi szkoły.
2. Następuje wyjaśnienie okoliczności zajścia kradzieży:
  - w przypadku kradzieży przedmiotów o znikomej wartości sytuacja wyjaśniana jest między poszkodowanym a wychowawcą.
  - w przypadku kradzieży wartościowych przedmiotów o zajściu informowany jest dyrektor szkoły i pedagog/psycholog.
3. W każdym przypadku kradzieży wychowawca informuje rodziców obu stron zajścia oraz pedagoga/psychologa.
4. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w teczce wychowawcy.
5. W szczególnych przypadkach (decyduje dyrektor) powiadamiana jest Policja lub Sąd Rodzinny.
6. Wobec winnego ucznia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.

12. Procedura postępowania w sytuacji zastraszania, wymuszania, wywierania presji na terenie szkoły oraz innych rodzajów przemocy psychicznej

1. Osoba mająca wiedzę o opisywanych sytuacjach powiadamia wychowawcę.
2. Wychowawca niezwłocznie informuje dyrektora szkoły i rodziców uczniów obu stron zajścia.
3. Wychowawca wyjaśnia okoliczności zajścia.
4. Wobec winnego ucznia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
5. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w teczce wychowawcy.
6. Ofierze przemocy pedagog/psycholog szkolny udziela wsparcia adekwatnie do potrzeb.

13. Procedura postępowania w sytuacji ataku ucznia w stosunku do nauczycieli (agresja słowna, wulgaryzmy, przemoc fizyczna)

1. Poszkodowany nauczyciel powiadamia dyrektora szkoły.
2. Dyrektor wyjaśnia okoliczności zajścia, powiadamia wychowawcę.
3. Wychowawca wzywa rodziców ucznia.
4. W przypadku znieważenia nauczyciela, dyrektor w porozumieniu z poszkodowanym nauczycielem ma prawo powiadomić policję.
5. Wobec ucznia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
6. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w teczce wychowawcy.

14. Procedura postępowania w sytuacji podejrzenia przemocy fizycznej wobec dziecka w środowisku domowym.

1. W przypadku zgłoszenia przez ucznia lub zauważenia przez pracownika szkoły śladów przemocy fizycznej u ucznia, pracownik zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie pedagoga/psychologa lub dyrektora szkoły.
2. Osoba, która podejrzewa, że wobec dziecka stosowana jest przemoc w środowisku rodzinnym niezwłocznie uruchamia procedurę Niebieskiej Karty (może poprosić o pomoc pedagoga/psychologa szkolnego). Wypełnioną Kartę przekazuje do przewodniczącej Gminnego Interdyscyplinarnego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
3. Dalsze czynności ustala z Przewodniczącą Gminnego Interdyscyplinarnego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
4. Szkoła ma za zadanie upewnić się, że dziecko może wrócić bezpiecznie do domu.
5. W szczególnych przypadkach zawiadamiany jest Sąd Rodzinny lub policja.

15. Procedura postępowania dyrektora szkoły w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu na terenie szkoły.

1. Dyrektor/ wychowawca/ pedagog/psycholog szkolny przyjmuje do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu), zapewnia dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchanie go bez świadków, o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym. Odnotowuje personalia uczestników i świadków, godzinę zgłoszenia oraz zawiadamia niezwłocznie policję i rodziców.
2. Zapewnia, w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
3. Zabezpiecza dowody (np. monitoring)
4. W rozmowie z pokrzywdzonym ustala uczestników przestępstwa.
5. Nie nagłasza zdarzenia.
6. Zatrzymuje, do czasu przybycia Policji ofiarę przestępstwa i jego sprawcę (ów).
7. Sprawca czynu, pozostaje pod opieką pedagoga szkolnego/psychologa, wychowawcy klasy lub nauczyciela w oddzielnym pomieszczeniu do chwili przybycia policji.
8. Jeżeli sprawców jest kilku w miarę możliwości należy umieścić ich w oddzielnych pomieszczeniach.
9. Ofiarę i świadków należy odizolować od sprawców.
10. W przypadku odnalezienia rzeczy pochodzących z przestępstwa lub służących do popełnienia przestępstwa należy je zabezpieczyć.
11. Dalsze czynności wykonywane są według wskazań Policji.
12. Zakazy:
  - a. Nie należy „na własną rękę” konfrontować uczestników zdarzenia, dążyć do pojednania itp.
  - b. Bezwzględnie nie należy dokonywać przeszukania teczek, toreb, kieszeni.

16. Procedura postępowania w przypadku ujawnienia przestępstwa ściganego na wniosek pokrzywdzonego na terenie szkoły.

1. Ściganie na wniosek pokrzywdzonego, w tym przypadku wszczęcie postępowania przez Policję uzależnione jest od woli rodziców pokrzywdzonego. W przypadku tych kategorii przestępstw pokrzywdzony składa wniosek do protokołu, a po jego złożeniu przestępstwo ścigane jest tak, jak z urzędu. Wycofanie przez pokrzywdzonego wniosku o ściganie jest bezskuteczne.
2. Dyrektor/wychowawca/ pedagog/psycholog przyjmuje do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu), zapewnia dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchanie go bez świadków (o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym).
3. Dyrektor odnotowuje godzinę zgłoszenia.
4. Dyrektor zapewnia w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
5. Zabezpiecza dowody (np. monitoring)
6. W rozmowie z pokrzywdzonym ustala uczestników przestępstwa.
7. Nie nagłasza zdarzenia

8. Dyrektor/wychowawca powiadamia rodziców lub opiekunów dziecka pokrzywdzonego, relacjonuje im zdarzenie i informuje o prawie do zgłoszenia spraw Policji.
9. W przypadku odmowy złożenia wniosku o ściganie sprawców przez rodziców należy ich poinformować, jakie środki podejmie szkoła w stosunku do sprawców zdarzenia.
10. Wychowawca powiadamia rodziców sprawcy.
11. Środki, jakie należy przedsięwziąć to między innymi:
  - a. w ramach uprawnień statutowych szkoła stosuje względem sprawcy zdarzenia środki przewidziane w statucie szkoły.
  - b. w przypadku, gdy sprawca zdarzenia sprawiał wcześniej problemy i łamał normy społecznego zachowania, a zdarzenie którego się dopuścił nosi cechy postępującej demoralizacji, szkoła zgłasza sprawę do Sądu Rodzinnego i na Policję.

17. Procedura postępowania w przypadku żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej)

1. Działania uprzedzające:
  - a. omówienie procedury postępowania na forum Rady Pedagogicznej,
  - b. omówienie tematyki stresu, traumy, żałoby, reakcji typowych dla stresu pourazowego na forum Rady Pedagogicznej.
2. Działania interwencyjne:
  - a. dyrektor i pedagog/psycholog informują nauczycieli, wychowawców,
  - b. pedagog/psycholog przypomina zasady dyskusji z uczniami, uwzględniając elementy odreagowania na godzinach wychowawczych, innych lekcjach,
  - c. wychowawca informuje uczniów na forum klasy,
  - d. dyrektor stwarza możliwość uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych.
3. Działania naprawcze:
  - a. wychowawca ocenia potrzeby, monitoruje stan psychiczny uczniów ze szczególnym uwzględnieniem reakcji stresu pourazowego, zwraca uwagę na uczniów, u których stwierdza się szczególnie ostry lub chroniczny przebieg reakcji,
  - b. wychowawca konsultuje sytuację z pedagogiem/psychologiem,
  - c. w razie potrzeb pedagog/psycholog ułatwia kontakt ze specjalistami z placówek wsparcia zewnętrznego.

18. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku konieczności zawiadomienia o śmierci ucznia

1. Powiadamianie o śmierci zawsze powinno się odbywać „twarzą w twarz” z bliskimi ucznia.
2. Prawidłowe powiadomienie o śmierci musi spełnić następujące warunki:
  - a. dostarczyć niezbędne informacje;
  - b. udzielić pierwszego wsparcia rodzinie;
  - c. ochronić godność;
  - d. okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny.
3. Powiadomienie powinno odbyć się w czasie możliwie jak najkrótszym od ustalenia tożsamości ofiary i ustalenia tożsamości osób jej najbliższych,
4. Przed powiadomieniem należy zebrać informacje o relacjach ofiary z osobą powiadamianą, o stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenia, cukrzyca itp.), które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej. Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby móc umożliwić w razie potrzeby natychmiastową interwencję lekarską,
5. Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się, przez co najmniej dwie osoby. Jedna udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcję osoby powiadamianej. Powiadomienie powinno odbyć się na terenie przyjaznym osobie powiadamianej.

6. Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze. Powinno się wyrazić współczucie i zrozumienie.
7. Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakich będzie wymagała osoba powiadamiana. Osoby te często czują potrzebę dowiedzenia się szczegółów dotyczących śmierci bliskiego, okoliczności itp. (jak, w jaki sposób, kiedy, gdzie). Udzielane informacje powinny być proste i zwięzłe. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych, odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy.
8. Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego.
9. Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawić rodziny i bliskich zmarłego samych, bez opieki. Powinien zostać pracownik szkoły lub psycholog tak długo, aż minie pierwsza reakcja-szok lub pojawiają się osoby bliskie np. członkowie rodziny, znajomi, przyjaciele. Należy podać swoje dane kontaktowe (telefon, ewentualnie adres), aby udzielić informacji i wsparcia, w razie potrzeby. Aby rodzina ofiary nie czuła się osamotniona, należy podać adresy instytucji udzielających wsparcia.
10. Jeżeli rodzina zmarłego nie znajduje się w miejscu zamieszkania, należy powiadomić sąsiadów o potrzebie kontaktu z rodziną (powodem jest wydarzenie nadzwyczajne, interwencja z udziałem lekarza itp.), natomiast nie należy udzielać szczegółowych informacji sąsiadom, nie należy wspominać o śmierci, aby to nie oni zawiadomili rodzinę zmarłego.
11. W realiach szkolnych rodzina nie powinna dowiadywać się o śmierci ucznia z mediów lub od osób trzecich. Obowiązek informowania leży po stronie personelu szkoły, dyrekcji.
12. Absolutnie unikać należy powierzania zadania informowania o śmierci dzieciom lub nastolatkom.

19. Procedura postępowania w przypadku epizodu psychotycznego ucznia

1. Działania interwencyjne nauczycieli
  - a. nie pozostawiaj ucznia samego,
  - b. reaguj spokojnie, łagodnie,
  - c. bez rozgłosu przeprowadź ucznia w spokojne miejsce,
  - d. na ile to możliwe, nie rozpowszechniaj w szkole informacji o zdarzeniu,
  - e. zawiadom pogotowie ratunkowe,
  - f. nie skupiaj się na rozstrzyganiu, czy to jest psychoza.
2. Działania naprawcze:
  - a. jeżeli uczeń wraca po leczeniu szpitalnym należy przygotować do tego klasę,
  - b. jeżeli uczeń sobie tego nie życzy, nie informować klasy.
  - c. wziąć pod uwagę skutki uboczne leczenia i choroby przy określeniu wymagań wobec ucznia.
  - d. konsultować postępowanie z lekarzem oddziałowym, na którym leczy się uczeń, który to lekarz jednak nie musi udzielać informacji.
  - e. udzielić elementarnego wsparcia rodzicom, w tym wskazać możliwość skorzystania z form pomocy dostępnych w PPP, ZOW.
  - f. Rodzic ma obowiązek przedstawić dyrektorowi szkoły zaświadczenie od lekarza prowadzącego o braku przeciwwskazań do powrotu do szkoły.

20. Procedura postępowania po zaistnieniu wypadku uczniowskiego

1. Jeżeli zdarzy się wypadek uczniowski każdy pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku, niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy przedmedycznej.
2. O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie:
  - 1) rodziców (opiekunów) poszkodowanego;
  - 2) pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy;
  - 3) społecznego inspektora pracy;
  - 4) organ prowadzący szkołę lub placówkę;
  - 5) radę rodziców.

4. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.
5. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego.
4. Zawiadomień, o których mowa w ust. 3-5, dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły lub placówki.
3. Dyrektor koordynuje dalsze udzielanie pomocy uczniowi.
4. Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy, dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych.
5. Jeśli wypadek zdarzyłby się w godzinach wieczornych (wieczorki, dyskoteki itp.), gdy nie ma dyrektora szkoły, nauczyciel podejmuje sam działania zgodnie z przyjętymi procedurami.
6. W każdym przypadku wymagającym fachowej pomocy medycznej nauczyciel wzywa pogotowie ratunkowe oraz telefonicznie powiadamia dyrektora, następnie zawiadamia rodziców,
7. Jeśli wypadek zdarzył się w czasie wycieczki - wszystkie stosowne decyzje podejmuje kierownik imprezy i odpowiada za nie.

21. Procedura udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej

1. Pierwszej pomocy przedlekarskiej w razie zaistniałej potrzeby udziela uczniom w czasie przerwy międzylekcyjnej nauczyciel pełniący dyżur lub każdy, kto był świadkiem zdarzenia, a następnie powiadomiona wychowawcę bądź bezpośrednio dyrektora lub wicedyrektora.
2. Uczniom w trakcie zajęć pomocy przedmedycznej w razie zaistniałej konieczności udziela nauczyciel prowadzący zajęcia.
3. Pierwsza pomoc przedlekarska w przypadku osób nieposiadających kwalifikacji medycznych ogranicza się do wykonania opatrunku, ułożenia dziecka w odpowiedniej pozycji, wykonania sztucznego oddychania oraz masażu serca, niedopuszczenia do sytuacji zagrożenia życia.
4. W sytuacjach nagłych, gdy stan zdrowia dziecka wymaga natychmiastowej interwencji lekarskiej nauczyciel, pracownik szkoły lub dyrektor zobowiązani są do podjęcia działań pomocy przedmedycznej w zakresie posiadanych umiejętności oraz wezwania karetki pogotowia ratunkowego. Jednocześnie, obowiązkiem tych osób jest zawiadomienie rodziców.
5. W sytuacji udzielania pomocy przez nauczyciela prowadzącego w tym samym czasie zajęcia dydaktyczno - wychowawczo - opiekuńcze z większą grupą uczniów jest on zobowiązany do ustalenia opiekuna dla pozostałych uczniów: innego nauczyciela, pracownika obsługi lub administracji. Pozostawienie pozostałych uczniów bez opieki jest niedopuszczalne.
6. Po udzieleniu pierwszej pomocy należy bezzwłocznie zawiadomić dyrektora lub wicedyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji. Dyrektor lub upoważniona przez niego osoba natychmiast powiadamia rodziców ucznia oraz w razie konieczności pogotowie ratunkowe.
7. Po przybyciu do szkoły rodzice lub lekarz pogotowia ratunkowego przejmują odpowiedzialność za dziecko.
8. W przypadkach, gdy uczeń zgłasza wystąpienie problemu zdrowotnego (np. dolegliwości bólowych), nauczyciel po rozmowie z uczniem zawiadamia o sytuacji rodziców, z zaleceniem konieczności odbycia konsultacji lekarskiej.

INNE KRYZYSY W SZKOLE - WYBRANE ZDARZENIA

1. Procedura postępowania w przypadku ewakuacji szkoły

1. Decyzję o ewakuacji podejmuje dyrektor szkoły.
2. Niezwłocznie powiadamia wszystkich pracowników przebywających na terenie ewakuowanego odcinka.
3. W pierwszej kolejności ewakuowane są osoby z pomieszczeń zagrożonych.
4. W dalszej kolejności ewakuuje się osoby poczynając od najwyższej kondygnacji, ruch rozpoczynają osoby ograniczonych zdolnościach poruszania się, strumień ruchu zamykają osoby sprawne fizycznie.
5. Ewakuacja odbywa się zgodnie z opracowaną instrukcją organizacji i przebiegu ewakuacji.
6. Pomieszczenia na parterze w szczególnych przypadkach mogą być opuszczane przez okna.
7. Nauczyciel powinien uporządkować grupę w ten sposób, aby bezpośrednio za nim znajdowały się osoby najsłabsze fizycznie, grupę zamykają odpowiedzialni uczniowie, którzy mogą, w razie potrzeby, wesprzeć słabszych.
8. Nie należy bez potrzeby otwierać okien i drzwi.
9. Pomieszczenia opuszczane nie powinny być zamykane na klucz
10. Po zakończeniu ewakuacji opiekun grupy zobowiązany jest do sprawdzenia listy obecności.
11. W razie podejrzenia, że ktoś mógł pozostać w strefie zagrożonej, należy powiadomić służby ratownicze.

2. Procedura postępowania w przypadku pożaru w budynku szkoły

1. W sytuacji zagrożenia pożarem należy zachować przede wszystkim spokój, ocenić sytuację i podjąć działania zgodnie z obowiązującymi procedurami..
2. Jeżeli zauważy się pożar lub otrzyma informację o pożarze, należy natychmiast zaalarmować wszystkie osoby znajdujące się w bezpośrednim otoczeniu strefy objętej pożarem oraz Państwową Straż Pożarną lub zadzwonić pod numer alarmowy **112**.
3. Należy użyć ustalonego alarmu pożarowego sygnalizowanego przez dzwonek szkolny. Sygnałem alarmującym jest dzwonek elektryczny – sygnał ciągły ok. 1 minuty i dwukrotnie krótki ok. 15 sekund każdy lub głośny krzyk „pali się”. Teren zbiórki jest bieżnia na boisku,
4. O zdarzeniu należy poinformować natychmiast dyrektora szkoły lub jego zastępcę.
5. Należy bezzwłocznie przystąpić do gaszenia pożaru przy pomocy sprzętu gaśniczego znajdującego się w budynku.
UWAGA!
Nie wolno gasić ognia, którego nie jest się w stanie opanować!
Nie gasi się wodą urządzeń pod napięciem oraz cieczy łatwopalnych!
6. Dyrektor zarządza ewakuację ze strefy zagrożonej. ewakuacja odbywa się zgodnie z procedurami
7. Do przybycia Straży Pożarnej akcją kieruje dyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.
8. Wszyscy pracownicy muszą bezwzględnie podporządkować się poleceniom kierującego akcją.
9. Dyrektor zleca pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu.
10. Jeżeli to możliwe, dyrektor poleca usunąć z miejsca pożaru i bezpośredniego sąsiedztwa wszelkie znajdujące się tam materiały palne, wybuchowe, toksyczne, a także cenny sprzęt i urządzenia oraz ważne dokumenty, nośniki informacji itp.
11. Nie należy otwierać – bez wyraźnej potrzeby – drzwi i okien do pomieszczeń objętych pożarem; dopływ powietrza sprzyja rozprzestrzenianiu się ognia.
12. Otwierając drzwi do pomieszczeń, w których powstał pożar, należy zachować szczególną ostrożność.
13. Nie należy wchodzić do pomieszczeń objętych pożarem, lecz jeśli to konieczne wchodząc trzeba zachować szczególną ostrożność, w zadymieniu poruszać się w pozycji pochylonej lub na czworakach, blisko posadzki, gdzie jest najwięcej powietrza i lepsza widoczność. Aby nie stracić orientacji należy poruszać się wzdłuż ścian, poręczy; usta zasłonić np. wilgotną chustką.

14. Po przybyciu właściwych służb bezwzględnie należy stosować się do ich poleceń.
15. Dowódcę przybyłych jednostek należy powiadomić o sytuacji i podjętych dotychczas działaniach.

3. Procedura postępowania w przypadku zagrożenia chorobą zakaźną

1. Po otrzymaniu np. od rodziców lub z mediów informacji o podejrzeniu niebezpiecznej choroby zakaźnej u ucznia należy powiadomić o tym fakcie dyrektora szkoły.
2. Dyrektor potwierdza wiadomość u lekarza – jeśli to możliwe lub dyżurującego inspektora sanitarnego
3. Dyrektor ustala z dyżurującym inspektorem sanitarnym sposób postępowania.
4. Dyrektor zawiadamia organ prowadzący oraz Mazowieckiego Kuratora Oświaty.
5. Dyrektor nadzoruje przestrzeganie zaleceń służb sanitarnych przez pracowników szkoły i uczniów.
6. Dyrektor przygotowuje informację dla uczniów i rodziców przy współpracy SANEPID-u w Wołominie.
7. Dyrektor organizuje (w razie potrzeby) spotkanie z rodzicami z lekarzem chorób zakaźnych lub pracownikiem Państwowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wołominie.

4. Procedura postępowania w przypadku wtargnięcia napastników do obiektu

8. Poddaj się woli napastników – wykonuj ściśle ich polecenia.
9. Staraj się zwrócić uwagę napastników na fakt, że mają do czynienia z ludźmi (personifikowanie siebie i innych – zwracaj się do uczniów po imieniu – zwiększa szansę ich przetrwania).
10. Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów z jakimś poleceniem.
11. Zapamiętaj szczegóły dotyczące porywaczy i otoczenia – informacje te mogą okazać się cenne dla służb ratowniczych.
12. Staraj się uspokoić dzieci – zapanuj w miarę możliwości nad własnymi emocjami.
13. Dopóki nie zostanie wydane polecenie wyjścia:
  - a. nie pozwól dzieciom wychodzić z pomieszczenia oraz wyglądać przez drzwi i okna,
  - b. nakaz dzieciom położyć się na podłodze.
14. W chwili podjęcia działań zmierzających do uwolnienia, wykonuj polecenia grupy antyterrorystycznej.

UWAGA! Bądź przygotowany na surowe traktowanie przez Policję. Dopóki nie zostaniesz zidentyfikowany, jesteś dla nich potencjalnym terrorystą.
15. Po zakończeniu akcji:
  - a. sprawdź obecność dzieci celem upewnienia się, czy wszyscy opuścili budynek - o braku któregokolwiek dziecka poinformuj Policję,
  - b. nie pozwól żadnemu z dzieci samodzielnie wrócić do domu,
  - c. prowadź ewidencję dzieci odbieranych przez rodziców/osoby upoważnione.

5. Procedura postępowania w przypadku wtargnięcia do szkoły uzbrojonego napastnika – aktywnego strzelca

W sytuacji wtargnięcia na teren szkoły uzbrojonego napastnika pracownik szkoły:

1. Alarmuje za pomocą dwóch typów sygnałów o niebezpieczeństwie (5 krótkich dzwonek lub krzyk „kryj się”).
2. Ucieka sam (lub z grupą, gdy jest pod jego opieką) w bezpieczne miejsce poza szkołą.
3. Informuje służby mundurowe o zaistniałej sytuacji.
4. Jeżeli ucieczka nie jest możliwa, znajduje możliwie najbezpieczniejsze miejsce w szkole.
5. Zabezpiecza miejsce ukrycia: zamyka drzwi, barykaduje wejście, wycisza telefon, gasi światło, schodzi ze światła drzwi i okien.

6. Chowa się za dużym meblem lub kładzie się na podłodze, to samo poleca zrobić pozostałym osobom.
7. Pod żadnym pozorem nie otwiera drzwi (nawet policji).
8. W przypadku konfrontacji z napastnikiem: walczy lub błaga o litość.
9. Po przyjeździe służb:
  - a. Bezwzględnie podporządkowuje się służbom
  - b. Zakłada ręce na głowę
  - c. Po otrzymaniu komendy przemieszcza się do Strefy Bezpiecznej
10. O ustaniu ryzyka zagrożenia zdrowia bądź życia jednostki/grupy uczniów/społeczności szkolnej decydują przedstawiciele służb mundurowych obecnych na miejscu.
11. Dyrektor szkoły/wicedyrektor powołuje zespół kryzysowy składający się np. z: dyrektora szkoły, psychologa/pedagoga szkolnego, wychowawcy, osoby posiadającej wiedzę o zdarzeniu/sytuacji (Dyrektor każdorazowo decyduje o składzie zespołu).
12. Dyrektor w ramach pracy zespołu deleguje zadania członkom.
13. Zespół reagowania kryzysowego przeprowadza analizę sytuacji szkolnej w celu wstępnego ustalenia przyczyn zaistnienia sytuacji kryzysowej oraz jej skutków,
14. Swoje ustalenia zespół przekazuje Radzie Pedagogicznej i Radzie Rodziców.
15. Zespół ustala zasady i formy długofalowych działań naprawczych i profilaktycznych, np:
  - a. objęcie ucznia/uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie szkoły lub poza nią;
  - b. podjęcie dodatkowych działań mających na celu podniesienie bezpieczeństwa;
  - c. zajęcia psychoedukacyjne z wychowawcami/ specjalistami szkolnymi, specjalistami zewnętrznymi;
  - d. Szkolenie Rady Pedagogicznej we właściwej tematyce;
  - e. Pedagogizacja rodziców;
16. Powyższe ustalenia zespołu, przekazane zostają do zatwierdzenia przez Radę Pedagogiczną oraz Radę Rodziców.
17. Po przeprowadzeniu działań naprawczych i profilaktycznych zespół dokonuje ewaluacji skuteczności podjętych działań.

6. Procedura postępowania w przypadku użycia broni palnej na terenie szkoły

W sytuacji bezpośredniego kontaktu z napastnikiem:

1. Nakaż dzieciom położyć się na podłodze.
  2. Staraj się uspokoić dzieci.
  3. Dopilnuj, aby dzieci nie odwracały się tyłem do napastników w przypadku polecenia przemieszczania się.
  4. Jeżeli terroryści wydają polecenia, dopilnuj, aby dzieci wykonywały je spokojnie – gwałtowny ruch może zwiększyć agresję napastników.
  5. O ile to możliwe zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych
- UWAGA!** Nie rozłączaj się i staraj się, jeśli to możliwe, na bieżąco relacjonować sytuację.
7. Po opanowaniu sytuacji:
    - a. upewnij się o liczbie osób poszkodowanych i sprawdź, czy strzały z broni palnej nie spowodowały innego zagrożenia (np. pożaru),
    - b. zadzwoń lub wyznacz osobę, która zadzwoni pod jeden z numerów alarmowych,
    - c. udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym,
    - d. w przypadku, gdy ostrzał spowodował inne zagrożenie podejmij odpowiednie do sytuacji działania,
    - e. zapewnij osobom uczestniczącym w zdarzeniu pomoc psychologiczną.

7. Procedura postępowania w przypadku zagrożenia bombowego

Symptomy wystąpienia zagrożenia:

Podstawową cechą terroryzmu jest to, iż nie ma wyraźnych znaków ostrzegawczych o możliwości wystąpienia zamachu lub są one trudno dostrzegalne.

1. Zainteresowania i uwagi wymagają:
  - a. rzucające się w oczy lub po prostu nietypowe zachowania osób, pozostawione bez opieki przedmioty typu teczki, paczki itp., osoby wyglądające na obcokrajowców, osoby ubrane nietypowo do występującej pory roku,
  - b. samochody, a w szczególności furgonetki, parkujące w nietypowych miejscach (miejscach organizowania imprez i uroczystości).
2. Należy jednak pamiętać, że terrorysta nie zawsze musi być odmiennej narodowości i wyróżniać się z tłumu szczególnym wyglądem.
3. O swoich spostrzeżeniach poinformuj dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia policję.

Postępowanie w sytuacji otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

1. Dyrektor powiadamia odpowiednie służby - Policję, Urząd Gminy.
2. Jednocześnie przeprowadza ewakuację budynku zgodnie z procedurami
3. Osoba, która przyjęła zgłoszenie lub ujawniła przedmiot niewiadomego pochodzenia, co do którego istnieje podejrzenie, że może on stanowić zagrożenie dla osób i mienia, powinna ten fakt zgłosić służbom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo w danym miejscu, dyrekcji szkoły. Informacji takiej nie należy przekazywać niepowołanym osobom, gdyż jej niekontrolowane rozpowszechnienie może doprowadzić do paniki i w konsekwencji utrudnić przeprowadzenie sprawniej ewakuacji osób z zagrożonego miejsca.
4. Zawiadamiając policję dyrektor podaje następujące informacje:
  - a. rodzaj zagrożenia i źródło informacji o zagrożeniu (informacja telefoniczna, ujawniony podejrzany przedmiot),
  - b. treść rozmowy z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego;
  - c. numer telefonu, na który przekazano informację o zagrożeniu oraz dokładny czas jej przyjęcia, adres, numer telefonu i nazwisko osoby zgłaszającej, opis miejsca i wygląd ujawnionego przedmiotu.
5. Wskazane jest uzyskanie od policji potwierdzenia przyjętego zgłoszenia.

Ogłoszenie alarmu bombowego oraz procedury postępowania w czasie zagrożenia bombowego:

1. Do czasu przybycia policji akcją kieruje dyrektor szkoły lub osoba przez niego wyznaczona.
2. Na miejsce zagrożenia incydem bombowym należy wezwać służby pomocnicze takie jak: pogotowie ratunkowe, straż pożarną, pogotowie gazowe, pogotowie wodno-kanalizacyjne, pogotowie energetyczne.
3. Po przybyciu policji na miejsce incydentu bombowego, przejmuje ona dalsze kierowanie akcją.
4. Należy bezwzględnie wykonywać polecenia policjantów.
5. Przy braku informacji o konkretnym miejscu podłożenia „bomby”, użytkownicy pomieszczeń służbowych powinni sprawdzić swoje miejsce pracy i jego bezpośrednie otoczenie, pod kątem obecności przedmiotów nieznanego pochodzenia.
6. Pomieszczenie ogólnodostępne (korytarz, klatki schodowe, toalety) oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu, sprawdzają i przeszukują służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo w danej instytucji.
7. Podejrzanych przedmiotów nie wolno dotykać! O ich lokalizacji należy powiadomić dyrektora oraz osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo.
8. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy zachować spokój i opanowanie, pozwoli to sprawnie i bezpiecznie opuścić zagrożony rejon.

- Po ogłoszeniu ewakuacji, należy opuścić szkołę, zabierając rzeczy osobiste (torebki, siatki, nesesery itp.)
- Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanego ładunku wybuchowego oraz jego neutralizacją zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane jednostki i komórki organizacyjne policji.

Jak zachować się po otrzymaniu informacji o podłożeniu lub groźbie podłożenia „bomby”:

- Podczas działań związanych z neutralizacją „bomby” należy zastosować się do poleceń policji.
- Należy jak najszybciej oddalić się z miejsca zagrożonego wybuchem. Po drodze należy informować o zagrożeniu jak największe grono osób, będących w strefie zagrożonej lub kierujących się w jej stronę
- Po ogłoszeniu alarmu i zarządzeniu ewakuacji należy niezwłocznie udać się do wyjścia, zgodnie ze wskazaniami administratora budynku lub wskazaniami upoważnionych osób.

Informacja o podłożeniu bomby

- Jeżeli jest to informacja telefoniczna:
    - słuchaj uważnie,
    - zapamiętaj jak najwięcej,
    - jeżeli masz taką możliwość, nagrywaj rozmowę – jeśli nie – spróbuj zapisywać informacje,
    - zwróć uwagę na szczegóły dotyczące głosu i nawyki mówiącego oraz wszelkie dźwięki w tle,
    - nigdy nie odkładaj pierwszy słuchawki,
    - jeżeli twój telefon posiada funkcję identyfikacji numeru dzwoniącego – zapisz ten numer.
    - Jeżeli jest to wiadomość pisemna, zabezpiecz ją tak, aby nikt jej nie dotykał - przekażesz ją Policji.
  - Po zakończeniu rozmowy niezwłocznie zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych
  - Zaalarmuj dyrektora szkoły
  - Dyrektor dzwoni do Wydziału Oświaty i Wychowania i Kuratorium Oświaty.
  - Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów, w sposób nie wywołujący paniki!
  - Dyrektor zarządza ewakuację godnie z obowiązującą instrukcją
- UWAGA!** Poinstruj uczniów o zabranii ze sobą rzeczy osobistych – plecaków, reklamówek itp.
- Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
  - Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu i prądu.
  - W przypadku odnalezienia podejrzanego przedmiotu nie dotykaj go i nie otwieraj.
  - W miarę możliwości ogranicz dostęp osobom postronnym,
  - Dokonaj próby ustalenia właściciela przedmiotu,
  - Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń.

Wykrycie/ znalezienie bomby (podejrzanego przedmiotu)

- Nie dotykaj podejrzanego przedmiotu.
- UWAGA!** Jeśli widzisz „bombę” to oznacza, że jesteś w polu jej rażenia.
- Zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych:
  - Zabezpiecz, w miarę możliwości, rejon zagrożenia w sposób uniemożliwiający dostęp osobom postronnym – głównie uczniom, nie narażaj siebie i innych na niebezpieczeństwo.
  - Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów, w sposób nie wywołujący paniki!
  - Zarządź przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
  - Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
  - Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu i prądu.
  - Otwórz okna i drzwi.
  - Usuń z otoczenia wszystkie materiały łatwopalne.
  - Nie używaj w pobliżu podejrzanego ładunku urządzeń radiowych (radiotelefonów, telefonów komórkowych).

11. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń

Po wybuchu bomby:

1. Oceń sytuację pod kątem ilości osób poszkodowanych i upewnij się, jakiego rodzaju zagrożenia spowodował wybuch.
2. Zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych:
3. Udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym.
4. Sprawdź bezpieczeństwo dróg i rejonów ewakuacyjnych, a następnie zarządzaj przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
5. W przypadku, gdy wybuch spowodował inne zagrożenie, podejmij działania odpowiednie do sytuacji.
6. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń

8. Procedura postępowania w przypadku zabójstwa/samobójstwa

1. Natychmiast o zdarzeniu powiadomić dyrektora szkoły.
2. Dyrektor powiadamia Policję, pogotowie ratunkowe i przełożonych.
3. Pedagog szkolny/psycholog powiadamia Poradnię Psychologiczną – Pedagogiczną i organizuje we współpracy pomoc psychologiczną uczniom i nauczycielom.
4. Dyrektor zabezpiecza miejsce zdarzenia do czasu przybycia policji.
5. Nie należy udzielać informacji mediom, dopóki o śmierci nie powiadomi się najbliższej rodziny.
6. Dyrektor wyznacza osobę do jak najszybszego powiadomienia najbliższej rodziny o śmierci dziecka. Należy zrobić to twarzą w twarz, unikać telefonu lub poczty.
7. Dyrektor w miarę możliwości organizuje pomoc i wsparcie rodzinie zmarłego, w razie potrzeby należy powiadomić pogotowie ratunkowe.
8. Dyrektor organizuje pracę szkoły w ten sposób, aby możliwy był proces interwencji kryzysowej – udzielenie wsparcia psychologicznego uczniom, pomoc w odreagowaniu traumatycznych przeżyć.
9. W przypadku próby samobójczej stosuje się obowiązujące procedury.
10. Należy stosować procedury kontaktowania się z mediami.

9. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych.

O wysokim ryzyku zachowań samobójczych świadczyć może wystąpienie przynajmniej jednego z poniższych czynników:

- mówienie o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku nadziei,
- mówienie wprost lub pośrednio o samobójstwie, pisanie listów pożegnalnych lub testamentu,
- pozbywanie się osobistych i cennych przedmiotów,
- unikanie kontaktów z bliskimi kolegami, izolacja, zamykanie się w sobie,
- zaniechanie zajęć, które dotychczas sprawiały uczniowi przyjemność,
- przejawianie dużych zmian charakteru, nastroju, występowanie nietypowych zachowań dla danego ucznia,
- przejawianie innych zachowań ryzykownych: okaleczanie się, zażywanie narkotyków, spożywanie alkoholu,
- przejawianie zainteresowania tematyką śmierci, umierania itp.,
- podejmowanie w przeszłości prób samobójczych,
- fascynacja znanymi osobami (np. gwiazdami popkultury), które popełniły samobójstwo.

Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia, wychowawca, pedagog i psycholog szkolny podejmują odpowiednie działania interwencyjne:

1. jednoznacznie ustalają, które z w/w przesłanek występują u danego ucznia,
2. przeprowadzają analizę sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia w celu wstępnego ustalenia przyczyn, kontaktują się z rodzicami w celu ustalenia przyczyn zmian w zachowaniu ucznia,
3. przekazują informację o zagrożeniu rodzicom i dyrektorowi szkoły,

- ustalają z rodzicami zasady wzajemnych kontaktów, proponują objęcie ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie szkoły lub poza nią.

10. Postępowanie w przypadku powrotu ucznia do szkoły po powziętej próbie samobójczej lub dłuższym pobycie w szpitalu (zaburzenia psychiczne).

- Warunkiem powrotu do szkoły (po powziętej próbie samobójczej lub dłuższym pobycie w szpitalu w związku z wszelkiego rodzaju zaburzeniami psychicznymi/emocjonalnymi) jest dostarczenie informacji/zaświadczenia od lekarza psychiatry o braku przeciwwskazań do uczenia się dziecka na terenie szkoły w grupie klasowej.
- Pedagog i psycholog (współpracując z wychowawcą) otaczają opieką ucznia poprzez udzielenie wsparcia w postaci rozmów, spotkań, kontaktu z rodzicami.
- W miarę konieczności wskazują miejsca w których jest możliwe skorzystanie z terapii i fachowej opieki specjalistów.
- W przypadku zaistnienia przesłanek mogących świadczyć o pogorszeniu stanu zdrowia rodzic po uzyskaniu takiej informacji ze szkoły, ma obowiązek odebrać dziecko ze szkoły i udać się do odpowiedniego specjalisty.
- Przy każdej kolejnej interwencji szkoła wymaga od rodzica przedstawienia zaświadczenia od lekarza o braku przeciwwskazań do kontynuowania nauki w placówce

11. Procedura postępowania w przypadku powzięcia informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych)

Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia wychowawca, pedagog szkolny/psycholog szkolny oraz dyrektor szkoły podejmują następujące działania:

- nie pozostawiają ucznia samego, próbują przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce,
- informują o zaistniałej sytuacji i zagrożeniu rodziców oraz przekazują dziecko pod opiekę rodziców (prawnych opiekunów) lub jeżeli przyczyną zagrożenia jest sytuacja domowa ucznia informują odpowiednie instytucje,
- jeżeli sytuacja tego wymaga wzywają pogotowie ratunkowe informując dyspozytora o zamiarach ucznia.

12. Procedura kontaktowania się z mediami w sytuacjach kryzysowych

Sytuacja kryzysowa jest skrajnym odejściem od normy, sytuacją, którą media są bardzo zainteresowane.

- Dyrektor sam kontaktuje się z mediami lub wyznacza osobę do kontaktu z mediami.
- Nikt, poza wskazaną osobą, z członków rady pedagogicznej ani z pracowników szkoły nie udziela wywiadów.
- Osoba kontaktująca się z mediami stosuje się do następujących wskazówek:
  - Mów pierwszy o złych wiadomościach.
  - Bądź absolutnie pewien faktów i stwierdzeń, które podajesz.
  - Bezwzględnie zachowaj spójność przekazu, logikę i konsekwencję.
  - Nie upubliczniaj informacji dotyczących bezpieczeństwa, objętych tajemnicą.
  - Analizuj dane.
  - Nie snuj spekulacji, podejrzeń i nie stawiaj hipotez.
  - Reaguj błyskawicznie i zdecydowanie na plotki dementując je .
  - Staraj się panować nad emocjami.
  - Zapewnij, że dyrektor szkoły kontroluje sytuację i postępuje wg procedur.
  - Nie ujawniaj nazwisk ofiar zanim nie dowie się o tym rodzina.
  - Zawsze wyrażaj troskę z powodu strat, cierpień, ofiar, zniszczeń, nawet gdyby były nieuniknione i najbardziej uzasadnione.

Komunikując się z mediami pracownik szkoły ma do wyboru określone strategie. Każda z nich posiada zalety i wady. Wybór strategii należy do dyrektora i osób wspierających.

13. Procedura postępowania po zakończeniu trwania kryzysu

1. Nauczyciele i pracownicy szkoły po zakończeniu kryzysu zobowiązani są do zapewnienia wsparcia i zwiększenia poczucia bezpieczeństwa. Specyficzne dla interwencji kryzysowej jest to, że należy ją podjąć niezwłocznie po wydarzeniu, tak szybko, jak to tylko możliwe.
2. W sytuacji kryzysowej dyrektor/wicedyrektor zobowiązany jest zwrócić się o pomoc psychologiczną do rejonowej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej.
3. Wychowawca jest osobą towarzyszącą psychologowi/psychologom w jego/ w ich oddziaływaniu terapeutycznym. Inni pracownicy powinni być świadomi wagi tego problemu.
4. O czym opiekunowie powinni wiedzieć?
  - a. należy ucznia wysłuchać
  - b. dać uczniowi emocjonalne wsparcie ułatwiające emocjonalne odreagowanie
  - c. przeciwdziałać tendencjom do zaprzeczania
  - d. dokonać oceny dotychczasowych sposobów radzenia sobie
  - e. szukać sprawdzonych strategii działania
  - f. stworzyć plan pomocy.
5. Czego opiekunowie powinni unikać:
  - a. pocieszania
  - b. dawania rad
  - c. pouczania
  - d. tłumienia reakcji emocjonalnych(np. zdania typu: ”będzie dobrze”, ”nie płacz już”, „uspokój się”)
  - e. pospieszania w działaniu
  - f. wymuszania szybkich decyzji
  - g. zbyt szybkiego podawania leków uspokajających.
6. Normalna reakcja na sytuację kryzysową jest reakcją tzw. stresu traumatycznego – to zespół zachowań, reakcji emocjonalnych i myśli związanych z wydarzeniem traumatycznym. Za czas trwania tej reakcji jako normalnej, przyjmuje się okres uczestnictwa w zdarzeniu kryzysowym do około 6 miesięcy po nim.
7. Wtedy uczniowie mogą:
  - a. unikać rozmów o zdarzeniu lub nadmiernie się na nim koncentrować,
  - b. mieć nawracające, natrętne wspomnienia, bawić się w sytuację traumatyczną
  - c. miewać koszmary senne,
  - d. doświadczać negatywnych emocji w sytuacjach związanych ze wspomnieniem traumy,
  - e. „nic nie pamiętać” – psychologiczna amnezja.
8. Ponadto można u nich zaobserwować spadek zainteresowań, regres w rozwoju, poczucie wyobcowania, strach przed planowaniem przyszłości, nadwrażliwość na bodźce, wspomnienia napadowe wywołane przez bodziec podobny, zaburzenia zachowania (agresja, picie alkoholu, palenie papierosów, obgryzanie paznokci itp.)
9. Aby normalna reakcja na kryzys nie przerodziła się w chroniczną - nauczyciele, wychowawcy powinni zadbać o pomoc psychologa, tworzyć klimat umożliwiający mówieniu o rzeczach trudnych, zapewnić dzieciom/młodzieży możliwość powrotu do normalnych zajęć i rytmu dnia, nie bagatelizować ich przeżyć, dawać jasne wytłumaczenia sytuacji, być z dziećmi/młodzieżą.

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U.Nr 89, poz. 590).

2. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002r. o stanie klęski żywiołowej (Dz.U.Nr 62, poz.558 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 21 czerwca 2002r. o stanie wyjątkowym (Dz.U. Nr 113, poz. 985 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 o Policji (Dz. U. z 2002 r., nr 7, poz. 58 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. z 2002r., Nr 147, poz.1229 z późn. zm.).
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 2006 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i właściwości organów w tych sprawach (Dz.U. z 2006 nr 191, poz. 1415).
7. Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U z 2006 nr 191, poz. 1410).
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1993 r. w sprawie powszechnej samoobrony ludności (Dz.U z 1993 nr 91, poz. 421).
9. Ustawa z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 26 października 1982 o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r. nr.11, poz.109 z późn. zm.).
11. Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 o przeciwdziałaniu narkomani (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz.198
12. Ustawa z dnia 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r., nr 147, poz. 1231 z późn. zm.)
13. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz. U. z 2003 r. Nr 26, poz. 226)
14. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 roku, Nr 169, poz. 1650 – tekst jednolity)
15. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i administracji z dnia 16 czerwca 2003 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2003 r. Nr.21, poz. 94 z późn. zm.)
16. Rozporządzenie ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr.6, poz. 69.

Procedury zatwierdzone uchwałą przez Radę Pedagogiczną w dniu 20.05.2019 r.